

SOCIALCHEFERNAS (UTBILDNINGS)DAGAR I STOCKHOLM

OM SOCIALCHEFSDAGARNA

Ett säkert tecken på höstens ankomst är de årliga utbildningsdagar som hålls av Sveriges socialchefer. Föreningen Sveriges socialchefer (FSS) ser utbildningsdagarna som en viktig mötesplats för förtroendevalda, socialledningen och andra som är intresserade av samhällsfrågor. Evenemanget erbjuder en unik möjlighet att träffa kollegor från hela landet och diskutera aktuella frågor.

Ända sedan 1945 har FSS genomfört utbildningsdagar för sina medlemmar i samband med socialchefernas årsmöte. Numera är det tvärtom; årsmötet hålls i samband med utbildningsdagarna, eftersom det har blivit en så stor mötesplats. Av den anledningen är ett mer korrekt och tydligare namn på dagarna nu FSS utbildningsdagar istället för bara socialchefsdagarna, eftersom det är Sveriges största årliga socialpolitiska konferens. I år var deltagarantalet 950 och om man räknar med utställarna deltog hela 1 300 personer i dagarna. Detta skulle också vara en förebild för Finland och utvecklingen av dess socialpolitik.

ÅRETS TEMA

FSS arbetar intensivt för att första linjens socialtjänst, med lättillgängliga insatser utan föregående behovsprövning, ska bli en möjlighet. En ny socialtjänstlag ger förutsättningarna. I skrivande stund väntar alla såklart på lagrådsremissen. Hur kommer förutsättningarna att se ut? Hur blir balansen mellan förebyggande arbete och korrigerande åtgärder? Kommer socialtjänsten att få den rörelsefrihet som socialvården behöver för att kunna upprätthålla vårt kärnuppdrag och arbeta kunskapsbaserat?

Parallellt med omställningen till nya socialtjänstlagen pågår andra stora omställningsprocesser. God och nära vård är en reform med fokus på personcentrerade, hälsofrämjande och sammanhållna arbetssätt. Förhoppningsvis det leder till nya lösningar där kommun och region kan gå samman för att möta upp tidigt, samtidigt och samordnat.

Utöver det går samhällets digitala transformation i en rasande takt. Samtidigt brottas socialtjänst med verksamhetssystem och en digital arbetsmiljö som inte alltid känns stödjande. Den tekniska och snabba utvecklingen behöver komma socialtjänst till del om vi ska klara omställningens alla utmaningar.

I år anordnades utbildningsdagarna 02–04 oktober i Stockholm. Ett mycket stort antal deltagare och utställare hade anmält sig till utbildningsdagarna (cirka 1 300 totalt). När man beaktar till de många utställarna utöver deltagarna så ställdes riktigt höga förväntningar på utbildningsdagarna och deras lokal. Järvaområdet på Kistamässan uppfyllde dem dock till hundra procent. Den här gången var det flest deltagare och utställare på socialförvaltningsdagarna. Anledningen var nog

att folk helt enkelt längtade efter ett fysiskt möte. Utbildningsdagarnas centrala placering möjliggjorde dessutom enklare tillgång till evenemanget.

Stockholm ska vara en stad för alla. Här ska nya och gamla stockholmare kunna bo, leva och arbeta och bygga sin framtid i en stad som är demokratisk, öppen, jämställd och jämlik. Alla människor har rätt att bli behandlade med respekt och vi står upp för alla människors lika värde och rättigheter. Socialtjänsten i Sveriges kommuner spelar en avgörande roll i samhället genom att erbjuda stöd. I Stockholm gör medarbetarna varje dag ett fantastiskt jobb.

Med det saknas inte utmaningar. Efterfrågan är stor, behoven ofta komplexa och resurserna är begränsade. Socialtjänsten står dessutom inför en nödvändig omställning med ny socialtjänstlag som kommer att kräva mer av oss men också skapa nya många möjligheter. "Med de här orden" och Stockholms basdata önskades alla deltagare välkomna till Stockholm!

Utbildningsdagarna var uppbyggda så att det varje dag var en eller två stora föreläsningar där alla deltog. Utöver detta hölls seminarier, där varje deltagare kunde välja ut de som passade dem bäst. Det fanns inte mindre än 25 seminarier, så det fanns verkligen mycket att välja på. Utöver dessa var det i pauserna, och varför inte annars också, möjligt att träffa olika utställare. De flesta av utställarna var relaterade till äldreomsorgen, särskilt till IT- och säkerhetssystem inom den, samt olika myndighetsfunktioner.

Utbildningsdagarna börjar alltid med en kulturuppvisning. I år var det inte barnkör, sång, eller presentation av ett gitarmuseum, och inte heller journalisten och stylisten Kristian Wedels show. I stället var det Svenska Gospelverkstaden och Studieförbundet Bilda som bjöd på sång och presentation av arvsfondsprojektet Körsång för psykisk hälsa, som tar fram en modell för körsång i syfte att främja psykisk hälsa hos unga. Modellen ska bestå av ett repetitions- och konsertupplägg med förslag på repertoar, sociala aktiviteter och samtalsstöd om existentiella frågor.

Själva välkommandet och invigningen av utbildningsdagarna utfördes av Alexander Ojanne, socialborgarråd i Stockholms stad. Därpå följde öppningsanförande av FSS ordförande Monica Persson. I sitt tal tog Persson på ett intressant vis upp den nya socialtjänstlagens möjligheter och utmaningar. Hon betonade vikten av socialledningen som lokal, regional och nationell aktör för att lyckas med en bred välfärdspolitik och förebyggande arbete.

I inledningsanförandet talade Socialtjänstminister Camilla Waltersson Grönvall berättade om den nya socialtjänstlagens möjligheter och utgångspunkter. Enligt henne behövs en bred välfärdspolitik och ett större samarbete över organisationsgränserna. Alla behöver vara med och tillsammans är vi mer än summan av våra delar. Det lönar sig att satsa på förebyggande arbete och folk måste engageras/göras delaktiga så att de mår bättre. Det ligger i både samhällets och individens intresse att människan mår bra.

Direkt efter socialministerns anförande inleddes en paneldiskussion, där utöver ministern även Monica Persson, Åsa Furen-Thulin och Björn Eriksson deltog. De konstaterade att den nya lagstiftningen stödjer och möjliggör samarbete mycket bättre än tidigare och målet borde vara

att de enskilda delarna tillsammans blir till något mycket mer än de var som enskilda delar. Detta är nödvändigt eftersom nya utmaningar ligger framför oss och resurserna är begränsade. Tillsammans kom de fram till att det är värt att satsa på förebyggande tjänster, och inte bara på åtgärdande. Samtidigt funderar man på hur man ska finansiera den nya socialtjänstlagen, eftersom dess effekter ofta inte syns förrän långt fram i tiden. Kort sagt, Se individen. Se hela kedjan. Samarbeta!

Onsdagens stora föreläsning var Mötet som nyckel för ökad mångfald i samhällsutvecklingen, och hölls av Ahmed Abdirahman, grundare av Järvaveckan. Hur kan vi minska avståndet så att alla får vara med och påverka samhällsutvecklingen? Ahmed Abdirahman berättade om arbetet med Järvaveckan, om hur man skapar viktiga möten och meningsfulla sammanhang som bygger på trygghet och tillit, men också på fakta i form av rapporter och studier från röster och perspektiv som traditionellt förbises, där mångfalden är en allmänt erkänd styrka.

Ahmed Abdirahman är en samhällsledare och entreprenör. Han är mest känd som grundare av Järvaveckan, en plattform som främjar politisk dialog över sociala, ekonomiska och politiska gränser. 2023 lockade Järvaveckan 68 000 besökare. Enligt Abdirahman stärker mångfald samhället, ökar välfärden och förhindrar marginalisering. Mångfald och att involvera människor genom t.ex. samtal kan vara skrämmande, men det innehåller otroliga möjligheter. Det är inte konstigt att han nyligen utsågs till en av de 40 European Young Leaders (EYL40)

Som eftermiddagens första seminarium valde jag Hållbar socialtjänst – stöd från nationell nivå, eftersom jag ville veta hur den nya socialtjänstlagen stöds på nationell nivå för att nå de mål som satts upp för den nya lagen. SKR och Socialstyrelsen berättade om vilket stöd kommuner kan få idag och vilka stöd som utvecklas framöver. Vi diskuterade även hur lokal, regional och nationell nivå kan samarbeta för utveckla en mer förebyggande och kunskapsbaserad socialtjänst med fokus på individen.

Åsa Furen-Thulin, Niklas Eriksson och Sabina Orstam berättade om bidraget, vars resultat blir en rapport 2/2025 om samarbete på lokal, regional och länsnivå. Statligt stöd, utan behovsprövning, ger hjälp och stöd till utvecklingen och tanken är att få parterna att ta tillfället i akt. TA CHANSEN. Målet i rapporten är att få fram idéerna om förebyggande arbete, satsningar utan behovsprövning, tanken på att göra samma saker bättre och tänka på saker utifrån en helt ny grund genom statistiska underlag, guider och informationsstyrning. Vi väntar med intresse på resultatet av rapporten.

Eftermiddagens andra seminarium var Fokushuset – ett unikt exempel på integrerad hälso- och sjukvård och omsorg. Föreläsningen handlade om Fokushuset som startade sin verksamhet den 1 september 2017. Jag ville ta reda på hur nära den verkliga integrationen hade kommit, även om det i t.ex. Norrtäljemodellen fanns ett eget Regionfullmäktige (Region Stockholm) och Kommunfullmäktige (Norrtälje kommun).

Fokushuset är en enhet med en unik samorganisation av de tre inriktningarna psykiatri, beroende och socialpsykiatrins öppenvård tillsammans med fokus på

patientens/klientens/brukarens behov. Fokushusets unika verksamhet erbjuder olika former av individuella samtal, gruppssamtal och aktiviteter för att fungerande liv.

Om Norrtäljemodellen: Norrtäljemodellen är en inkluderande samverkan som skapar integrerad hälso- och sjukvård och omsorg för invånaren. Genom samarbete mellan beställare, utförare och övriga samhällsaktörer skapas förutsättningar för utveckling och innovation. Modellen eftersträvar tydligt en heltäckande vårdväg med delat ansvar. Helt klart ökar modellen samarbetet och den gemensamma viljan då det finns mycket verksamhet under samma tak. Men eftersom det finns flera aktörer som ansvarar för sin egen budget finns det utmaningar förknippade med modellen. Man skulle dock kunna tro att modellen skulle utvidgas ytterligare även i Sverige. Finland ligger betydligt före i denna fråga (dvs. i integration), men det finns en gräns någonstans för varje modell.

Torsdagen började i gammal god stil med Plats på scen för kultur: Faysa Idle, poet och författare av boken Ett ord för blod. Hon berättade om sig själv, sin familj och sin bok och fick de överlägset största applåderarna under dagarna. Några av deltagarna reste sig till och med upp och applåderade. Detta skulle knappast ha hänt i Finland.

Torsdagens huvudföreläsning var verkligen intressant och hölls av konsulten Anna Sandborgh. Ämnet var Det är för svårt...ibland. En spaning på ledarskap när alla lätta frågor är slut. Som man kanske kan förvänta sig, efter den här föreläsningen började jag verkligen vänta på och faktiskt sakna problem. Lösningar söktes genom exempel på styrka, samarbete, klurighet och till och med misslyckande. Det yttersta målet är dock ett samarbete som uppnås steg för steg och som samhälle, kommuninvånare och kunder kommer att ha nytta av. Denna slutliga målsättning underlättas åtminstone inte av att den politiska situationen nationellt, regionalt eller lokalt lätt kan förändras.

Anna Sandborgh ansåg att lederskapets fundament är

- Förebildlighet
- Ansvar
- Förtroende
- Lust

Hon gav sig i kast med att förklara den nya socialtjänstlagen och hittade fem saker som måste lyckas för att få ut så mycket som möjligt av den nya lagen. Enligt hennes åsikt ger den nya socialtjänstlagen uttryckligen beständighet och balans, eftersom det är så mycket som drar åt olika håll. Hon gav deltagarna i uppgift att diskutera saken i tre minuter och det måste sägas att svenskarna verkligen blev ivriga över det här ämnet.

Vad behöver vi lyckas med?

- 1) Förstå varandra
- 2) Förstå behoven tillsammans
- 3) Ta oss igenom skav och gnugg
- 4) Testa och lära
- 5) Bygga en samverkanskultur

Samverkan är en process som tar tid – och vi behöver också prata om ambitionsnivån. Dessa är Mötesplats, Samtal, Samsyn, Samverkan och Sammanhang. Vi har olika bilder av hur vi bäst går tillväga. Därtill har olika aktörer olika bilder av målgruppens behov – och lösningar. Därför är det nödvändigt att diskutera, lyssna, förstå, lära och testa. Att samarbeta och hitta en gemensam vilja är alltså lätt som en plätt. Är en plätt förresten lätt?

Torsdagseftermiddagens andra seminarium handlade om digitala tjänster inom socialtjänsten. Detta ämne är också särskilt aktuellt i Finland, varför ämnet verkligen intresserade mig. Socialtjänsten står inför en omfattande omställning för att utveckla framtidens socialtjänst både för att anpassa sig till den kommande nya socialtjänstlagen och för att kunna hantera samhällsutmaningar i form av bland annat brist på personal och stramare budget. För att lyckas med omställningen behöver socialtjänsten dra nytta av digitaliseringens fulla potential. Detta förutsätter handling på både en kommunal och riksomfattande nivå.

Utmaningen och behovet av digitalisering ökar av förändringen i vårdförhållandet. I Sverige minskar antalet 0-19-åringar med 202 000, 20-66-åringar ökar med 166 000, 67-79-åringar ökar med 50 000 och äldre, d.v.s. personer över 80 år, kommer att öka med så många som 233 000. Sveriges befolkningspyramid har gått från just en pyramid till en boll sen början 1900 till idag.

Idag finns fem nationella socialtjänstregister; Ekonomiskt bistånd, Insatser enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, Tvångsvård enligt lagen om vård av missbrukare i vissa fall (LVM), Insatser till barn och unga, Insatser till äldre och personer med funktionsnedsättning. Framtidens socialregister ska gå från många smala register till ett brett socialregister.

Detta ökar möjligheterna till;

- uppföljning
- analys
- nationell statistik

- forskning

Med gemensamma termer och begrepp kommer vi att få bättre data och bättre resultat.

Den nationella nivån arbetar nu på olika sätt för att tydligare visa vägen och vara ett stöd för kommunerna i omställningen mot framtidens socialtjänst, bland annat tagit fram en handlingsplan och en basnivå för socialtjänstens digitalisering.

Torsdagens andra intressanta seminarium berörde ämnet; Från delar till helhet – framtidens socialtjänst, nära vård för personer med samsjuklighet. Om att ha individens fokus istället för fokus på individen – och hur man ska tänka i samverkan kring den enskilde för att lyckas. Det är ofta utmanande för kunden när det finns många aktörer. Aktörerna ser på saken ur sin egen synvinkel, och helheten blir ohanterlig. Tidigare har lagstiftningen bromsat lämplig verksamhet, men nu hoppas man att det ska finnas bättre möjligheter till samarbete. Även om möjligheterna till integration inom social- och hälsovården inte är lika stora som i Finland kan så mycket göras redan nu. Man måste våga göra ett enkelt åtgärdsprogram för gradvis utveckling.

Några erfarenheter fram till

Framgångsfaktorer

- Politisk förankring i samtliga kommuner och regionen
- Tiden = 5 år
- De statliga länens gemensamma medel t.ex. inom psykisk hälsa
- Regionalt stöd- processledare
- Lokalgeografiskt arbete
- Tala gott om varandra = Positivt skvaller

Utmaningar

- Ändra inställning
- Funktion – inte person
- Stigmat kring behovsgrupperna??
- Omfattande uppdrag – få med alla
- Ekonomiska läget

Festmiddagen hölls i Kistamässan och stämningen var påtagligt hög. De svenska socialchefernas känsla av gemenskap och mod att hoppa ut i det okända illustreras väl av att dansen började på scenen innan man ens hunnit flytta bort borden.

Gemenskap och nätverkande betonas på socialchefsdagarna. Jämfört med liknande dagar i Finland är sakprogrammet klart mindre. På motsvarande sätt erbjuds betydligt fler lätta program som höjde sammanhållningen, vilket ger tid för ömsesidigt nätverkande. Samtidigt kan man fästa uppmärksamhet vid att acceptera olikheter och aktivt bryta fördomar. Detta har man sett på utbildningsdagarna t.ex. genom jojk, en teaterföreställning framförd av personer med intellektuella funktionsnedsättningar och framlyftande av det aktuella fotbollsfenomenet. En gitarrist, en barnkör, en komiker eller en poet kan hjälpa till att få upp farten.

Sveriges socialsektor är betydligt starkare och i vissa avseenden klart före Finlands motsvarighet. Det är särskilt användbart att de nordiska lösningarna i Finland och Sverige trots små kulturella skillnader är väldigt lika. När det gäller kundens valfrihet ligger svenskarna före, men när det gäller att integrera serviceprocesser ligger finländarna klart före (hälso- och sjukvårdens gränssnitt). Båda länderna går dock på ett eller annat sätt mot större områden.

Sveriges nya socialtjänstlag strävar helt klart efter mer samarbete och en bättre förståelse för helheten (från delar till helhet). Samtidigt vill man satsa på en bred välfärdspolitik och förebyggande arbete. När det gäller att främja välfärd och hälsa har kommunerna en betydligt större roll än i Finland, där det är både kommunernas och välfärdsområdets uppgift.